

TYÖTURVALLISUUSSÄÄNNÖKSIÄ VALMISTELEVA NEUVOTTELUKUNTA

12.12.2017

Akroleiini**HTP-ARVON PERUSTELUMUISTIO****Yksilöinti ja ominaisuudet**

<i>CAS No:</i>	107-02-8
<i>EINECS No:</i>	203-453-4
<i>Kaava:</i>	HCOOCH ₃
<i>Synonyymit:</i>	Akryyialdehydi, allyyialdehydi, 2-propenaali, propenaali
<i>Molekyylipaino:</i>	56,06 g/mol
<i>Sulamispiste:</i>	- 87,7 °C
<i>Kiehumispiste:</i>	52,7 °C
<i>Höyrynpaine:</i>	28,7 kPa (20 °C)
<i>Muuntokerroin:</i>	1 ppm = 2,33 mg/m ³ 1 mg/m ³ = 0,429 ppm

Akroleiini on väritön neste, jolla on ominainen haju. Hajukynnykseksi on ilmoitettu 0,2-0,4 ppm (1500–5000 mg/m³). Akroleiini voi räjähtää ilmapitoisuuden ollessa 2.8-31 %. Akroleiini liukenee alkoholiin, veteen ja eetteriin (SCOEL 2007; ACGIH 2016)

Luokitus ja merkinnät:

CLP-asetuksen (EY No 1272/2008) mukaiset vaaraluokka- ja kategoriakoodit: Flam Liq 2, Acute Tox 1, Acute Tox 2, Acute Tox 3, Skin Corr 1B, Aquatic Acute 1, Aquatic Chronic 1.

CLP:n mukaiset vaaralausekekoodit: H225, H301, H311, H314, H330, H400, H410 (EY 2008)

Valmistajien ja maahantuojien ehdottamat luokitukset löytyvät osoitteesta <http://echa.europa.eu/fi/information-on-chemicals/cl-inventory-database>.

Esiintyminen, käyttö ja rajoitukset

Akroleiinia käytetään välituotteena kemian synteeseissä (esimerkiksi akryylihapon johdannaisten, glyserolin ja polyuretaanin synteetit). Sitä syntyy orgaanisten aineiden, kuten muovien, rasvojen, puun ja kasvimateriaalin palaessa. Myös tupakansavu sisältää akroleiinia.

Turvallisuus- ja kemikaaliviraston kemikaalituoterekisteriin ilmoitettiin vuonna 2015 yksi tuote. Käyttömäärät olivat pieniä.

Työterveyslaitoksen altistumismittausrekisterin mukaan vuosina 2012-2017 tehtiin 86 akroleiinin työilmapitoisuusmittausta. Mittaustulosten keskiarvo oli 0,37 mg/m³ ja mediaani 0,024 mg/m³. Pitoisuudet olivat pääosin alhaisia, mutta korkeita pitoisuuksia mitattiin tulipalotilanteissa. Mikäli palomiestyöhön liittyvät mittaustulokset jätetään pois, oli näytettä 54 kpl, keskiarvo 0,020 mg/m³ ja mediaani 0,004 mg/m³.

Akroleiinin REACH-rekisteröinnissä työntekijöiden pitkäaikaisen altistumisen DNEL-arvoksi (johdettu vaikutukseton pitoisuustaso) on annettu 0,2 mg/m³ sekä paikallisten että systeemisten vaikutusten osalta. Työntekijöille on lisäksi annettu ihoaltistumisen DNEL 0,08 mg/kg/päivä toistuvassa altistumisessa. (<http://echa.europa.eu/fi/information-on-chemicals/registered-substances>).

Terveysvaikutukset

Akroleiini imeytyy tehokkaasti hengitysteitse altistuttaessa. Imeytynyt akroleiini reagoi nopeasti glutationin kanssa muodostaen N-asetyylikysteiniinyhdisteitä. Akroleiinia voi muodostua lipidiperoksidaation seurauksena, mutta se voi myös aiheuttaa lipidiperoksidaatiota.

Ihmisiä koskevat tiedot

Altistuneilla henkilöillä havaitut haittavaikutukset liittyvät pääasiassa silmien ja hengitysteiden ärsytykseen. Vapaaehtoiset koehenkilöt raportoivat lievää silmä-ärsytystä viiden minuutin altistumisen seurauksena akroleiinipitoisuudessa 0,09 ppm (0,20 mg/m³). Hengitystieärsytystä ilmeni pitoisuuden ollessa 0,15 ppm (0,35 mg/m³) (Weber-Tschopp ym. 1977).

Darley ym. (1960) altistivat terveitä, vapaaehtoisia henkilöitä akroleiinille viiden minuutin ajan. Silmä-ärsytyksen vakavuudeksi ilmoitettiin 0,471 (asteikolla 0-2) altistuspitoisuuden ollessa 0,06 ppm (0,14 mg/m³), 1,2 pitoisuudessa 1,3-1,6 ppm, ja 1,5 pitoisuudessa 2,0-2,3 ppm.

Akroleiini on luokiteltu ihoa syövyttävä ja se voi aiheuttaa vakavia silmävaurioita (EY 2008, ACGIH 2016).

Koe-eläimiä koskevat tiedot

Akroleiinin välitöntä myrkyllisyyttä kuvaava LD50-arvo on noin 46 mg/kg rotilla (suun kautta altistuminen), ja kaneilla ihon kautta 560 mg/kg. Akroleiinin hengittämisen on osoitettu aiheuttavan henkitorven supistumista marsuille. Akuutit koe-eläinten kuolemat ovat johtuneet sydämen toiminnan häiriöstä. (ACGIH 2016).

Koe-eläinten toistuva akroleiinialtistuminen hengitysteitse on aiheuttanut lieviä keuhkovaikutuksia ja keuhkoputken limakalvon muutoksia (Lyon ym 1970, Kutzman ym. 1984). Altistettaessa rottia akroleiinille 6 tuntia päivässä yhden tai kolmen päivän ajan nähtiin muutoksia nenän, keuhkoputken ja keuhkojen epiteelisoluissa. Jo yhden päivän altistus pitoisuudessa 0,2 ppm (0,47 mg/m³) aiheutti soluproliferaation lisääntymistä keuhkoputken ja keuhkojen soluissa (Roemer ym. 1993).

Genotoksisuutta selvittävät eläinkokeet ovat pääosin olleet negatiivisia, kun taas bakteeritestit ovat viitanneet genotoksisuuteen. Akroleiinia ei ole luokiteltu mutageeniseksi aineeksi EU:ssa. (SCOEL 2007)

Akroleiinin ei ole arvioitu olevan karsinogeeninen tai lisääntymiselle vaarallinen aine. (SCOEL 2014)

Akroleiinin riskinarviointia

SCOEL (2007) suosittelee akroleiinin 8 tunnin työhygieeniseksi raja-arvoksi pitoisuutta 0,02 ppm (0,05 mg/m³). Ehdotus perustuu Roemer ym. (1993) tutkimukseen, jossa 0,2 ppm (0,47 mg/m³) pitoisuus aiheutti keuhkoputken limakalvon muutoksia rotissa. Käytämällä epävarmuuskerrointa 10 huomioimaan että kyseessä oli LOAEC eikä NOAEC-arvo, ja että tietoa ihmisten pitkäaikaisen altistumisen vaikutuksista ei ole, SCOEL päätyi raja-arvoehdotukseen 0,02 ppm.

Lyhytaikaisen altistumisen (15 min) raja-arvoksi SCOEL suosittelee pitoisuutta 0,05 ppm (0,12 mg/m³) suojaamaan ärsyttävyyksiltä. Tämä arvo pohjautuu Weber-Tschopp ym. (1977) tutkimukseen, jossa koehenkilöillä havaittiin silmä-ärsytystä 0,09 ppm:ssä.

SCOEL:in ehdottamat arvot vahvistettiin vuonna 2017 työperäisen altistumisen viite-
raja-arvoksi (EU 2017).

ACGIH vahvisti vuonna 1998 akroleiinin hetkittäisen altistumisen kattoarvoksi 0,1 ppm (0,23 mg/m³). Arvo on annettu suojaamaan silmien, limakalvojen ja hengitysteiden ärsytykseltä sekä keuhkoödeeman syntymiseltä (ACGIH, 2016).

HTP-arvon perusteet

Työturvallisuussäännöksiä valmisteleva neuvottelukunta esittää, että akroleiinin ärsytys- ja limakalvovaikutuksia voidaan ehkäistä asettamalla 8 tunnin HTP-arvoksi 0,02 ppm (0,05 mg/m³) ja 15 minuutin HTP-arvoksi 0,05 ppm (0,12 mg/m³) jotka vastaavat EU:n indikatiivisia raja-arvoja akroleiinille (EU 2017).

Tulipalotilanteissa esiintyy usein selvästi HTP-arvoja korkeampia pitoisuuksia. Oikeanlaisten hengityksensuojainten käyttö on pelastusalalla tärkeää.

Eri asettajien ilman epäpuhtauksien vertailu

Eri maissa on voimassa seuraavanlaisia työilman pitoisuuden raja-arvoja.

Asettaja	Vuosi*	Vertailuaika				Huomautus
		8 h		15 min		
		ppm	mg/m ³	ppm	mg/m ³	
Suomi	2016	-	-	0,1	0,23	kattoarvo
Ruotsi	2017	0,1	0,2	0,3	0,7	
Norja	2016					
Tanska	2017	0,05	0,12	0,1	0,24	
Belgia	2017	-	-	0,1	0,23	
Irlanti	2017	0,1	0,25	0,3	0,8	
Itävalta	2017	0,1	0,25	0,1	0,25	
Ranska	2017	-	-	0,1	0,25	
Saksa (AGS)	2017	0,09	0,2	0,18	0,4	
Sveitsi	2017	0,1	0,25	0,1	0,25	
Puola	2017	-	0,05	-	0,1	
EU (IOELV)	2017	0,02	0,05	0,05	0,12	
USA (ACGIH)	2016	-	-	0,1	0,23	
USA (NIOSH)	2017	0,1	0,25	0,3	0,8	
Ehdotus, Suomi	2017	0,02	0,05	0,05	0,12	

(ACGIH 2016, Arbeidsynet 2016, EU 2017, IFA 2017, STM 2016)

* Voimassa olevan raja-arvoluettelon julkaisuvuosi tai vuosi jolloin arvot tarkistettu Gestis-tietokannasta (IFA 2017).

Viitteet

- ACGIH, The American Conference of Governmental Industrial Hygienists (2016): 2016 TLVs® and BEIs® with 7th Edition Documentation, CD-ROM, Publication #0114CD. Cincinnati, USA.
- Darley EF, Middleton JT, Garber MJ. (1960). Plant damage and eye irritation from ozone-hydrocarbon reactions. *J Agric Food Chem* 8, 483-485. Siteerattu dokumentissa SCOEL 2007.
- EU, Euroopan Unioni (2017). Komission direktiivi (EU) 2017/164, annettu 31 päivänä tammikuuta 2017, työperäisen altistumisen viiteraja-arvojen neljännen luettelon laatimisesta neuvoston direktiivin 98/24/EY nojalla ja komission direktiivien 91/322/ETY, 2000/39/EY ja 2009/161/EY muuttamisesta.
- EY, Euroopan yhteisö (2008). Euroopan parlamentin ja neuvoston asetus 1278/2008 aineiden ja seosten luokituksesta, merkinnöistä ja pakkaamisesta. Liitteet III, VI. .
- IFA, Institut für Arbeitsschutz der Deutschen Gesetzlichen Unfallversicherungen (2017): GESTIS-International limit values for chemical agents. Occupational exposure limits (OELs). http://limitvalue.ifa.dguv.de/WebForm_ueliste2.aspx
- Kutzman RS, Wehner RW, Harber SB. (1984). Selected responses to hypertension-sensitive and resistant rats to inhaled acrolein. *Toxicology* 31, 53-65.
- Lyon JP, Jenkins LJ, Jones RA, Coon RA, Siegel J. (1970). Repeated and continuous exposure of laboratory animals to acrolein. *Toxicol Appl Pharmacol* 17, 726-732.
- Roemer E, Anton HJ, Kindt R. (1993). Cell proliferation in the respiratory tract of the rat after acute inhalation of formaldehyde or acrolein. *J Appl Toxicol.* 13, 103-107.
- SCOEL, Scientific Committee on Occupational Exposure Limits (2007): Recommendation from the Scientific Committee on Occupational Exposure Limits for acrolein. SCOEL/SUM/32.
- STM, Sosiaali- ja terveystieteiden ministeriö. HTP-arvot 2016. Haitallisiksi tunnetut pitoisuudet. Helsinki, Sosiaali- ja terveystieteiden ministeriön julkaisuja 2016:8. <http://julkaisut.valtioneuvosto.fi/handle/10024/79109>
- Weber-Tschopp A, Fischer T, Gierer R, Grandjean E. (1977). Experimentelle Reizwirkungen von Akrolein auf den Menschen. *Int Arch Occup Environ Health* 40, 117-130.